č. j. 5 Ads 5/2003 - 57

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Ludmily Valentové a soudců JUDr. Brigity Chrastilové a JUDr. Václava Novotného v právní věci žalobkyně **M. P.**, zastoupené JUDr. Hanou Tetemondovou, advokátkou AK se sídlem v Kadani, Mírové nám. č. p. 73, proti žalované **České správě sociálního zabezpečení**, Praha 5, Křížová 25, o vdovský důchod a sirotčí důchod, o kasační stížnosti stěžovatelky – žalobkyně M. P. proti rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 2. 7. 2002 č. j. 41 Ca 9/2002 – 38,

takto:

Rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 2. 7. 2002 č. j. 41 Ca 9/2002 – 38 se zrušuje a věc se mu vrací k dalšímu řízení

Odůvodnění:

Rozhodnutím ze dne 31. 10. 2001 č. xxx Česká správa sociálního zabezpečení (dále jen „žalovaná“) zamítla žádost o vdovský a sirotčí důchod M. P. (dále jen „žalobkyně“) o vdovský a sirotčí důchod pro nesplnění podmínek ust. § 49 a § 52 zák. č. 155/1995 Sb. S odůvodněním, že nárok na požadované důchody nevznikl, pro nesplnění potřebné doby pojištění zemřelým manželem žalobkyně. Ten v rozhodné době v posledních 10 letech počítaných zpět přede dnem jeho smrti, tj. v době od 12. 9. 1991 do 11. 9. 2001 získal pouze 3 roky a 212 dnů pojištění a nesplnil tak zákonem č. 155/1995 Sb. požadovaných 5 roků pojištění.

Proti rozhodnutí žalované podala opravný prostředek žalobkyně a v něm především namítala, že do doby pojištění zemřelého manžela není zahrnuta doba od 8. 6. 1996 do 30. 1. 1999. V té době manžel J. P. byl v pracovním poměru, smlouva o pracovním poměru byla sepsána, ale zaměstnavatel ji nikdy nepotvrdil. Opravným prostředkem se žalobkyně domáhala zrušení přezkoumávaného rozhodnutí žalované.

Krajský soud v Ústí nad Labem rozsudkem ze dne 2. 7. 2002 č. j. 41 Ca 9/2002 – 38 rozhodnutí žalované ze dne 31. 10. 2001 č. xxx potvrdil, když po provedeném dokazování dospěl k závěru, že zemřelý manžel žalobkyně J. P. v posledních 10 letech před úmrtím, v době od 12. 9. 1991 do 11. 9. 2001, splnil dobu pojištění 3 roky a 212 dnů a nesplnil tak podmínku potřebné doby pojištění pro nárok na dávky důchodového pojištění a nejsou tak splněny podmínky ani pro nárok žalobkyně na vdovský důchod podle § 49 odst. 1 zák. č. 155/1995 Sb. ani nárok dětí žalobkyně na sirotčí důchod podle § 52 odst. 1 cit. zákona. Rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem byl doručen oběma účastníkům, žalobkyni dne 3. 9. 2002. Žalobkyně proti němu podala odvolání na poštu dne 18. 9. 2002. O tomto jejím odvolání Vrchní soud v Praze nerozhodl do 31. 12. 2002. Dne 27. 1. 2003 podala žalobkyně na poštu kasační stížnost podle zákona č. 150/2002 Sb. proti rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem, kterou tento soud doručil žalované a spis předložil Nejvyššímu správnímu soudu k rozhodnutí o ní. Kasační stížnost podala žalobkyně včas v souladu s ust. § 129 odst. 3 zákona č. 150/2002 Sb. (dále s. ř. s.). Pro řízení o kasační stížnosti je žalobkyně v souladu s ust. § 105 odst. 2 s. ř.s. zastoupena advokátem.

Kasační stížnost proti rozhodnutí Krajského soudu v Ústí nad Labem žalobkyně podala z toho důvodu, že zemřelému manželovi nebyla vůbec započtena doba pojištění od 8. 6. 1996 do 30. 1. 1999, kdy pracoval u pana D. v K. v jeho firmě D. Konkrétně pracoval na jeho statku v Ú. u K. jako ošetřovatel dobytka. V odůvodnění rozsudku soud uvedl, že podle výpovědi J. D., pracovní poměr jejímu manželovi nevznikl. Svědek J. D. byl vyslechnut dožádaným Okresním soudem v Chomutově, přičemž k jeho výslechu nebyla předvolána ani o něm nebyla vyrozuměna. Pokud svědek tvrdil, že její manžel v uvedené době nebyl u něj zaměstnán, dopustil se trestného činu křivého svědectví. Skutečnost, že manžel u něj pracoval může potvrdit nejméně 8 svědků, kteří se podepsali na manželovo čestné prohlášení ze dne 20. 7. 1998. Tyto podepsané osoby jsou ochotny potvrdit skutečnost, že J. D. jejího manžela od června 1996 do konce ledna 1999 nepřetržitě zaměstnával.

O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud zpravidla bez jednání (§ 109 odst. 1 věta prvá s. ř. s.). Nejvyšší správní soud je vázán rozsahem kasační stížnosti i důvody kasační stížnosti (§ 9 odst. 2 věta před středníkem, odst. 3 věta před středníkem s. ř. s.). Podle obsahu kasační stížnosti žalobkyně napadla jí žalobkyně rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 2. 7. 2002 č.j . 41 Ca 9/2002 – 38 v celém rozsahu (výrok o nákladech řízení je závislý na výroku ve věci samé). Jako důvod kasační stížnosti žalobkyně uplatnila, že Krajský soud v Ústí nad Labem ve svém rozhodnutí vycházel z výpovědi svědka J. D., aniž by jí umožnil být přítomna u jeho výslechu jako svědka a že tedy učinil své právní závěry na základě důkazu, který nebyl proveden v souladu se zákonem a dále, že své právní závěry učinil na základě nedostatečně zjištěného skutkového stavu, protože skutečnost, že její manžel J. P. pracoval u J. D. může potvrdit nejméně 8 svědků, kteří se podepsali na manželovo čestné prohlášení ze dne 20. 7. 1998 a jsou ochotni tuto skutečnost potvrdit (zřejmě před soudem). V kasační stížnosti žalobkyně uplatnila skutečnosti, které namítala již v průběhu řízení před Krajským soudem v Ústí nad Labem, zejména, že žalovaná nesprávně v přezkoumávaném rozhodnutí nepřihlížela k pracovnímu poměru jejího manžela J. P. v době od 8. 6. 1996 do 31. 1. 1999. Důvody kasační stížnosti žalobkyně lze podřadit pod

ust. § 103 odst. 1 písm. d/ s. ř. s. Podle tohoto ustanovení kasační stížnost lze podat pouze z důvodu tvrzené nepřezkoumatelnosti spočívající v nesrozumitelnosti nebo nedostatku důvodů rozhodnutí, popřípadě v jiné vadě řízení před soudem, mohla-li mít taková vada za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé.

Krajský soud v Ústí nad Labem v napadeném rozsudku vycházel i z výpovědi svědka J. D. J. D. označila jako zaměstnavatele svého manžela J. P. žalobkyně a Krajskému soudu v Ústí nad Labem také sdělila jeho adresu. Krajský soud v Ústí nad Labem ve věci jednal dne 26. 3. 2002 a toto jednání odročil za účelem výslechu svědka J. D. Protokol o jednání ze dne 26. 3. 2002 neobsahuje vyjádření účastníků řízení resp. žalobkyně, zda souhlasí s výslechem svědka bez své účasti či nikoliv. Krajský soud v Ústí nad Labem požádal o výslech svědka J. D. Okresní soud v Chomutově, přičemž tomuto soudu nedal pokyn k tomu, aby o výslechu svědka uvědomil účastníky řízení resp. žalobkyni. Okresní soud v Chomutově svědka J. D. vyslechl dne 29. 5. 2002 bez účasti účastníků řízení, které o výslechu svědka nevyrozuměl. Postupem Krajského soudu v Ústí nad Labem při provádění důkazu výslechem svědka J. D. bylo porušeno právo účastníků být přítomni u takto prováděného dokazování. Toto právo vyplývající ze zásad spravedlivého procesu mají účastníci i ve správním soudnictví. V daném případě Krajský soud v Ústí nad Labem prováděl výslech svědka J. D. před 1. 1. 2003, tedy před účinností zákona č. 150/2002 Sb. - soudní řád správní - a postupoval podle části páté o. s. ř. v jejím znění do 31. 12. 2002, která obsahovala i ust. § 246c odkazující na přiměřené užití ust. prvé a třetí části o. s. ř., tedy i ust. § 122 odst. 2, věty druhé, podle něhož účastníci mají právo být přítomni u prováděného dokazování. Jestliže Krajský soud v Ústí nad Labem neprovedl důkaz výslechem svědka J. D. zákonem stanoveným způsobem, nemohl z takto provedeného důkazu ve svém rozhodnutí vycházet. Jde přitom o dokazování o podstatě sporu mezi účastníky, tedy zda manžel žalobkyně J. P. byl v době od 8. 6. 1996 do 31. 1. 1999 pojištěn. Podle § 5 odst. 1 písm. a/ a f/ zákona č. 155/1995 Sb. o důchodovém pojištění, pojištění jsou při splnění podmínek stanovených v tomto zákoně účastní zaměstnanci v pracovním poměru a zaměstnanci činní na základě dohody o pracovní činnosti. Podle § 8 cit. zákona, tyto osoby jsou účastny pojištění podle tohoto zákona, pokud jsou účastny nemocenského pojištění (péče) podle zvláštních předpisů, to znamená podle zákona č. 54/1956 Sb. Přihlédnout je třeba i k ust. § 11 odst. 1, písm. a/ a odst. 2 citovaného zákona č. 155/1995 Sb. Pracovní poměr se zakládá smlouvou mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem (§ 27 odst. 2 zákoníku práce). Ustanovení § 32 odst. 1 věta prvá zákoníku práce ukládá zaměstnavateli povinnost uzavřít pracovní smlouvu písemně, z nesplnění této povinnosti však zákoník práce nespojuje neplatnost právního úkonu, čili i pracovní smlouva neuzavřená písemně může být platná. To však za předpokladu, že obsahuje nezbytné náležitosti o vzniku pracovní smlouvy uvedené v § 29 odst. 1 zákoníku práce. Pokud by tyto náležitosti neobsahovala, pracovní smlouva by nevznikla. Jde o druh práce, na který je zaměstnanec přijímán, místo výkonu práce (obec a organizační jednotku, nebo jinak určené místo) a den nástupu do práce.

Pro přezkoumání rozhodnutí žalované z důvodu uplatněných žalobkyní je tedy rozhodující, zda a jaký pracovní vztah její zemřelý manžel J. P. uzavřel s J. D., zda tedy manžel žalobkyně byl zaměstnancem J. D. a zda v žalobkyní tvrzeném období od 8. 6. 1996 do 30. 1. 1999 byl její zemřelý manžel pojištěn podle zák. č. 155/1995 Sb. Pro přezkoumání rozhodnutí žalované je zapotřebí vyslechnout svědka J. D. za přítomnosti účastníků řízení (resp. účastníci řízení mají právo být přítomni prováděného dokazování), přičemž na Krajském soudu v Ústí nad Labem bude posoudit jaké event. další dokazování bude třeba provést k zjištění skutkového stavu pro přezkoumání rozhodnutí žalované, neboť jeho dosavadní závěry byly učiněny i na základě nezákonným způsobem provedeného důkazu –

výpovědi svědka J. D. a tedy na základě nedostatečného zjištění skutkového stavu a tato vada řízení měla za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé (§ 103 odst. 1, písm. d/ zákona č. 150/2002 Sb.). Žalobkyně může k prokázání svých tvrzení navrhnout důkazy. Soud rozhodne, které z navržených důkazů provede a může provést i důkazy jiné (§ 52 odst. 1 s. ř. s.).

Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že kasační stížnost žalobkyně je důvodná a proto napadený rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení (§ 110 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb.).

V novém řízení rozhodne krajský soud i o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti (§ 110 odst. 2 věta prvá zákona č. 150/2002 Sb.).

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku nejsou opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 29. 5. 2003

JUDr. Ludmila Valentová
předsedkyně senátu